

Møte for lukkede dører
onsdag den 11 desember 1946 kl. 9.

President: Natvig Pedersen.

Dagsorden:

1. Innstilling fra finans- og tollkomiteen om Stortingets samtykke til at det i forbindelse med en norsk-polsk varebytte- og betalingsordning ytes Polen en kreditt, stor ca. kr. 35.000.000 til innkjøp av norske varer (innst. S. Q.).
2. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om ikke-behandling av St.prp. nr. 80 om innhentelse av Stortingets samtykke til at Norge ratifiserer en med De forente stater inngått avtale om den videre fremgangsmåte i Hannevig-saken og Jones-saken (innst. S. P.).
3. Innstilling fra militærkomiteen om anskaffelser og forsyninger til gjenoppbygging av forsvaret (innst. S. N.).
4. Innstilling fra Spesialkomiteen for industrisaker om ikke-behandling av St.meld. nr. 24 om fiendtlig eiendom (innst. S. O.).
5. Referat.

Efter forslag av presidenten besluttet enstemmig:

1. Møtet settes for lukkede dører.
2. De i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer samt byråsjef Vogt i Utenriksdepartementet gis adgang til møtet.

Sak nr. 1.

Innstilling fra finans- og tollkomiteen om Stortingets samtykke til at det i forbindelse med en norsk-polsk varebytte- og betalingsordning ytes Polen en kreditt, stor ca. kr. 35.000.000 til innkjøp av norske varer (innst. S. Q.).

Lindebrække (komiteens ordfører): Den innstilling som foreligger fra finanskomiteen, innskrenker seg til å gi en kort henvisning til stortingsproposisjonen, som foreslår at Stortinget samtykker i at det i forbindelse med en norsk-polsk varebytte- og betalingsordning ydes Polen en kredit på ca. 35 mill. kr.

Når innstillingen - på tross av sakens betydning - er blitt så kortfattet som den er, skyldes dette rent praktiske hensyn. Vi har i finanskomiteen ment at det var riktig å gjøre hva vi kunne for å spare tid i disse siste dagene før Stortinget går fra hverandre og ikke belaste trykkeriene, som allerede arbeider under et veldig press. Og jeg skal derfor ganske kort muntlig få lov å redegjøre for saken.

Den kredit som det her er spørsmål om, må i første rekke sees på bakgrunn av, og den må vurderes på grunnlag av den foreliggende *kullsituasjon*. Vårt forbruk av kull før krigen utgjorde ca. 3 mill. tonn pr. år. Gjennom den europeiske kullorganisasjon, den såkalte E.C.O., har medlemmene av denne organisasjon i den senere tid bare oppnådd å få seg tildelt ca. 50 % av medlemsstatenes normale behov. Det svarer altså for Norges vedkommende til ca. 1.5 mill. tonn pr. år. Vi må imidlertid etter de opplysninger som foreligger, regne med at vi har et absolutt nødvendig rasjonert behov på 2 mill. tonn pr. år. Hvis det kvantum blir redusert, er det antagelig ikke til å komme forbi at det vil ramme enten vår industri, våre kommunikasjoner eller våre fiskerier, og at vi eventuelt må beslaglegge tømmer fra treforedlingsindustrien til husoppvarming.

Hvis vi altså baserer vår kulldekning på den europeiske kullorganisasjon - hva vi er henvist til å gjøre, - må vi regne med en svikt i vår helt nødvendige tilgang på kull, en svikt på ca. 500 000 tonn.

For å kunne oppveie denne svikt, foreslår proposisjonen at vi skal søke å skaffe oss 700 000 tonn fra Polen, hvorav de 500 000 tonn går utenom vår kvote i E.C.O. Men for å oppnå at disse 500 000 tonn går utenom kvoten vår, må vi ha et samtykke av denne organisasjon. Og det er på det rene at et slikt samtykke fra organisasjonen vil vi ikke kunne få, uten at vi i tillegg til betaling for kullene yder et særlig bidrag til Polens gjenreisning. Dette bidrag må da enten ydes i form av kredit i valuta eller i form av vareleveranser på kredit.

Spørsmålet om en slik kredit som et bidrag til Polens gjenreisning, har reist seg i forbindelse med de forhandlinger som nylig har vært ført i Warsjawa om en norsk-polsk varebytte- og betalingsordning. Som et ledd i de forhandlingene er der fremsatt et utkast til en avtale fra polsk side. Utkastet forutsetter norsk eksport til Polen på ialt godt og vel 67 millioner kroner, og en polsk eksport til Norge på i alt ca. 46 millioner kroner. Av disse 46 millioner kroners eksport fra Polen utgjør da ca. 35,5 millioner kroner motverdien av de 700 000 tonn kull og koks som det er forutsetningen at vi skal importere fra Polen. Stiller vi da mot hverandre de ca. 67 millioner kroner fra Norge til Polen, og de 46 millioner fra Polen til Norge, får vi et norsk eksportoverskudd på ca. 21 millioner kroner. Men en del av vår import fra Polen, skal etter dette utkastet til avtale betales i valuta, dollar og pund, med et beløp på 17,7

millioner kroner. Det vil i virkeligheten si at vi skal yte Polen en kredit tilsvarende ca. 40 millioner kroner.

Det er forutsetningen at av disse ca. 40 millioner kroner skal 5 millioner kroner dekkes av den UNRRA-kreditten på i alt 15 millioner kroner, som Stortinget tidligere har stilt til disposisjon i form av særlige kreditter til nødlidende land. Restbeløpet, ca. 35,5 millioner kroner, må da ytes i form av en særlig kreditt til betaling av norske varer som blir å eksportere til Polen i løpet av 1947. Det er forutsetningen at kreditten skal tilbakebetales i løpet av 4 år, og at tilbakebetalingen skal skje i halvårlige avdrag og i form av levering av kull.

I en rapport som foreligger fra den delegasjon som har forhandlet med polakkene, heter det bl.a. at delegasjonen er av den oppfatning at det ikke vil være forsvarlig på det nåværende tidspunkt og under de nåværende forhold å unnlate å slutte en ny avtale med Polen på det grunnlag som her er foreslått. Delegasjonen mener videre at denne avtale bør slutes så snart som overhodet mulig, slik at den kan settes i kraft fra 1. januar neste år. Delegasjonen tilføyer at polakkene med hensyn til de tilbudte 700 000 tonn kull bare har villet anse seg bundet til 15. desember dette år, og at det da er forutsetningen at avtaletekstene er ferdigforhandlet og parafert innen denne dag. Det er derfor denne sak haster som den gjør.

Når en så på dette grunnlag skal ta standpunkt til den foreslåtte kredittavtalen, så melder det seg selvsagt mange og forskjellige hensyn. Det er på den ene side ikke tvilsomt at en varebytte- og betalingsavtale som bygger på at Norge for å oppnå kull-leveranser utenom kvoten fra den europeiske kullorganisasjonen, skal yte bidrag til Polens gjenreisning i form av kreditt og valutabetalinger, kommer til å innta en særstilling blant de avtaler som Norge har inngått etter frigjøringen. Det kan vel heller ikke være synderlig tvil om at avtalen innebærer en ganske betydelig risiko for oss. Men vi i finanskomiteen er enstemmig av den oppfatning at kullsituasjonen for vårt land i første rekke må være den avgjørende faktor. Riktignok er kullstreiken i Amerika gledeligvis nettopp blitt avblåst, men den internasjonale kullsituasjon er selvsagt allikevel usikker, og kull og koks danner utvilsomt et livsbehov for vårt land. Å yte en slik kreditt faller også i tråd med den stilling vi ellers har tatt til de internasjonale hjelpeaksjoner gjennom UNRRA.

Innstillingen er enstemmig, og jeg vil da på dette grunnlag anbefale at den blir bifalt.

Utenriksminister Lange: Det er ikke meget å føye til det som er sagt i proposisjonen, og nå sagt fra finanskomiteens ordfører i saken, men jeg finner det riktig å gjøre Stortinget oppmerksom på et par momenter, som departementet ikke fant det tilrådelig å ta med i selve teksten til proposisjonen. Å gå til en såvidt stor kredittytelse som det her er tale om, ca. 35 millioner kroner, har pengepolitisk

sine betenkelige sider, som Finansdepartementet og Norges Bank har gjort oppmerksom på i de uttalelser som er innhentet fra dem i saken, idet det under de nuværende forhold i prinsippet ikke bør utføres norske varer uten at det finner tilsvarende innførsel sted av utenlandske varer, fordi en kreditt bidrar til å øke kjøpekraftoverskuddet.

Med hensyn til tilbakebetalingen så skal den skje ved fremtidige kulleleveringer. Enhver kreditt innebærer jo, som ordføreren i saken sa, et faremoment, idet man selvfølgelig alltid kan risikere ikke å få pengene igjen, men det antas med bestemthet at Polen i fremtiden både vil være i stand til og villig til å nedbetale kreditten ved kulleleveringer, så meget mer som Polen alt nå er ute for å sikre seg rett til å levere større kvanta kull og koks fra 1948 av, enn de som er forutsatt i dette avtaleutkast.

Også utenrikspolitisk har saken sin betenkelige side, forsåvidt som det ikke er absolutt utelukket at De forente stater kan komme til å reagere uvillig på at vi samtidig som vi selv er ute etter kreditt der, gir kreditt til Polen. Vi har imidlertid forklart for de amerikanske myndigheter at grunnen til at vi går med på det polske krav om kreditt er de store vanskeligheter vi har for å skaffe oss det nødvendige minstemål av kull. Selvom, som det har vært nevnt av sakens ordfører, kullstreiken i Statene nå er avblåst, er våre muligheter for å få økt våre kulltilførsler derfra meget små, og med de nuværende frakter blir amerikanske kull dyrere pr. tonn enn vi etter det foreliggende tilbud kan få dem fra Polen, og kvaliteten er dårligere. De varer som vi etter forslaget til vareliste skal levere Polen, er praktisk talt ikke ferdigvarer eller varer som vi kan håpe å skaffe oss ved hjelp av amerikansk kreditt. Forsåvidt kan det ikke med rette gjøres gjeldende fra amerikansk hold i vårt tilfelle det som ble hevdet overfor Tsjekkoslovakias handelsavtale med Romania, nemlig at vi selger videre på kreditt ferdigvarer som opprinnelig skriver seg fra Statene, eller som vi regner med å skaffe oss etterforsyninger av derfra.

Regjeringen er derfor kommet til at vi i den vanskelige kullforsyningssituasjon som vi er i, må gå med på det foreliggende forslag trass i den risiko det kan føre med seg. Og jeg er meget glad for at en enstemmig finanskomite har sluttet seg til dette standpunkt.

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i at det i forbindelse med en norsk-polsk varebytte- og betalingsordning ytes Polen en kreditt, stor kr. 35.000.000 til innkjøp av norske varer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Sak nr. 2.

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om ikke-behandling av St.prp. nr. 80 om innhentelse av Stortingets samtykke til at Norge ratifiserer en med De forente stater inngått avtale om den videre fremgangsmåte i Hannevig-saken og Jones-saken (innst. S. P.).

Komiteen hadde innstillet:

St.prp. nr. 80 tas ikke under behandling av inneværende års Storting.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Sak nr. 3.

Innstilling fra militærkomiteen om anskaffelser og forsyninger til gjenoppbygging av forsvaret (innst. S. N.).

Komiteen hadde innstillet:

På statsbudsjettet for 1946-47 blir det løyvt under kap. 991. Ekstraordinære anskaffelser og forsyninger til gjenoppbygging av forsvaret,
tilsammen kr. 130.000.000.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Sak nr. 4.

Innstilling fra Spesialkomiteen for industrisaker om ikke-behandling av St.meld. nr. 24 om fiendtlig eiendom (innst. S. O.).

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 24 om fiendtlig eiendom tas ikke under behandling av inneværende års Storting.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det ble i forrige møte for lukkede dører rettet en henstilling til utenriksministeren om å gi opplysning om handelsforhandlingene med Sovjet-Russland. Utenriksministeren har erklært seg villig til å gjøre det nå.

Statsråd Lange: Jeg er dessverre ikke i stand til idag å gi noen redegjørelse i egentlig forstand for forhandlingene med Rusland, idet det ennå ikke foreligger noen rapport fra delegasjonen som sådan, det foreligger bare en ganske kort forhåndsorientering som ikke går i enkeltheter. Derfor tror jeg ikke det vil være riktig på det spinkle grunnlag vi har idag, å forsøke å gi noen redegjørelse for forhandlingene. Men det som kan og bør sies med en gang, det er at den pressemelding som er sendt ut gjennom Associated Press, og som går ut på at det er sluttet en norsk-russisk handelsavtale på samme grunnlag som den svensk-russiske, det er i hvertfall misvisende. Det som enhver tenker seg i det øyeblikk det nevnes «på samme grunnlag som den svenske», er at man fra norsk side skulle ha innlatt seg på store kredittytelser i sammenheng med en handelsavtale. Det foreligger overhodet ikke. Det kan sies med en gang at noe sådant avtalegrunnlag kommer delegasjonen ikke hjem med. Det vi kan håpe på, er et forslag til avtale som innebærer en betydelig utvidelse av vårt handelssamkvem, men på grunnlag av gjensidige vareleveranser til tilsvarende verdier.

Mere kan jeg dessverre ikke si i øyeblikket fordi de som er kommet hjem hittil, ikke har fullmakt til å gi noen utførlig redegjørelse, det har delegasjonens leder forbeholdt seg å gi når han i de nærmeste dager kommer hjem til Oslo.

Med det samme jeg har ordet, vil jeg gjerne få lov til - fordi jeg vet det har vært bedt om at jeg skulle gi en redegjørelse i Stortinget om det som har foregått i New-York - å si et par ord om det. Jeg har bedt presidentskapet om lov til å vente med å gi en oversikt over forhandlingene på generalforsamlingen i New-York til denne er avsluttet, idet saken er den at de fleste og de viktigste sakene og de hvor Norge spesielt har forsøkt å gjøre en aktiv innsats, de er den dag idag ikke avgjort. Det er derfor umulig for meg idag å si med bestemthet hvordan utfallet vil bli i de sakene. Dessuten er forbindelsen med New-York - hvis man ikke vil øtsle bort penger i telegrammer, og det har vi ikke funnet at det var grunn til - så pass langsom, at jeg er minst en uke etter begivenhetene der borte, hvor det gjelder virkelig pålitelige og utførlige rapporter om hvordan debattene forløper og hvordan sakene stiller seg. Derfor har jeg bedt presidentskapet om lov til, så snart som mulig etter at Stortinget er kommet sammen etter juleferien, og da helst i et åpent møte, å gi en fullstendig oversikt over

generalforsamlingen og den norske delegasjons arbeid på
generalforsamlingen i de Forenede Nasjoner i New-York i høst.

Protokollen ble deretter opplest og foranlediget ingen
bemerkning.

Møtet hevet kl. 9.30.